

In coronatijd een uitstapje naar een spectaculair kasteel

■ Baron Van Zuylen herschiep zowel kasteel als landschap

Schathemeltjerk moet je zijn om zo'n kasteel en landgoed te bezitten. Dat klopt. Baron Etienne van Zuylen van Nijvelt van De Haar (1860-1934) ontmoette tijdens een bal masqué in Parijs bankiersdochter Hélène De Rothschild (1863-1947). De baron was als Hercules verkleed en dat sprak Hélène bijzonder aan. De romance eindigde in een huwelijk.

De baron liet zijn erfenis, de ruïne van kasteel De Haar bij Utrecht, zien aan zijn vrouw. Door stormen en oorlogen geteisterd, was er niet veel meer over van de oorspronkelijke imposante burcht. Baron en barones besloten tot de volledige herbouw in Middeleeuwse stijl en schakelden architect Pierre Cuypers (1827-1921) in. Ook niet de eerste de beste. Cuypers was immers de architect van het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam. Tussen 1891 en 1919 verrees in drie decennia op de fundamenten van de ruïne een schitterend kasteel met meerdere torens, een toegangspoort en een neo-gotische kapel.

Het echtpaar Van Zuylen wilde meer. Vanuit het kasteel moest je een prachtig parklandschap kunnen zien zonder huizen. Daarom werd in 1898 het kasteeldorp Haarzuilens afgebroken en anderhalve kilometer verderop opnieuw opgebouwd. Haarzuilens bestond uit 25 woningen rond een brink. Het nieuwe dorp werd exact zo opgebouwd. Op de plek waar eerstjids het dorp lag, werd een Romeinse tuin ontworpen. Ook voor dergelijke ontwerpen gingen de Van Zuylen niet over één nacht ijs, maar schakelden landschapsarchitect Hendrik Copijn (1842-1923) in. De baron wilde echter niet tegen jonge aanplant aankij-

ken. Er moest een heus parkbos op het landgoed verrijzen. Daartoe werden 7000 grote bomen aangevoerd en bij het kasteel geplant. Deze spectaculaire boomverplantingen waren in die tijd een ware sensatie. Het assortiment bestond uit eiken, beuken, veel linden, moerascypres, zilversdoorn en paardenkastanje. Het parkbos oogde meteen volwassen. Verder werden aangelegd een rozentuin met 75 verschillende rozen, vijverpartijen, een monumentale kruisvijver (Grand Canal), een doolhof, een hertenkamp en een Franse tuin. Het kasteel is met een gracht

Deel van kasteel De Haar. Hero Moorlag

omgeven. Bij de toegangspoorten liggen ophaalbruggen en de poorten kunnen worden afgesloten

met zware eikenhouten deuren met ijzerbeslag.

Centrale verwarming

Buiten is het al mooi. Het park, de waterparijen, de strakke bloemperken en het groen van duizenden struiken. Kom je binnen, dan valt je mond open van pure verbazing. De zeer grote centrale hal is zo rijk versierd met gotische motieven, beelden, enorme glas-inlood ramen en marmeren vloeren met mozaïek, dat je je in een paleis waant. Een trap voert naar de eerste verdieping met een tiental slaapkamers. Baron Van Zuylen was zijn tijd ver vooruit. Alle slaapkamers hebben een bad, een toilet en een dubbele wastafel met warm en koud stromend water. De slaapkamers, maar ook de hal beneden, zijn centraal verwarmd. Er is zelfs

vloerverwarming. Gasten hebben nooit koude voeten gehad op de stenen vloeren. De open haarden in de kamers zijn nep. Even spectaculair is de enorme keuken in de kelder. Rijen roodkoperen pannen, allemaal met het geelkoperen plaatje Van Zuylen. Hier werkten kokkinnen en bedienden. Via een lift werden de gerechten naar de eetzaal gehesen. Baron Thierry van Zuylen (1932-2011) was de laatste bewoner. Toen was het kasteel al overgegaan naar Stichting Kasteel De Haar en verwierf Natuurmonumenten Landgoed Haarzuilens. Alleen het chalet achter het kasteel is nog eigendom van de familie. Het geheel van parkbos, vijvers, bloementuinen en kasteel is een bezoek meer dan waard. ■

Hero Moorlag

Slaapkamer in kasteel De Haar. Hero Moorlag

Pruimen van sleedoorn.

Hero Moorlag

Vruchten

De nazomer kenmerkt zich op het moment door een overvloed aan vruchten. Gaaien beginnen met eikels te slepen. Tamme kastanjes zijn bijna rijp om te verzamelen. Het oranje en rood van lijsterbessen en bessen van meidoorn en hondsrös vallen op. Minder opvallend zijn de blauwgrijze pruimpjes van sleedoorn. Je kunt ze eten, maar de bijnaam bekentrekking duidt erop dat ze erg zuur zijn. Veel vitamine C en daarom toch gezond.

Bloemrijke hooilanden maaien met een rupsmaaier

Binnen alle natuurgebieden die Staatsbosbeheer in Zuidwest-Drenthe beheert, bestaat een aanzienlijk deel uit zogeheten 'bloemrijke graslanden'. Dat zijn weidegebieden waar meer groeit dan alleen maar witbol en Engels raai-gras. Afhankelijk van de locatie is er natuurlijk heel veel verschil tussen deze weidegronden.

Midden in boswachterij Ruinen ligt het Bovenveen, een voormalig landbouwperceel, dat al vele jaren wordt gemaaid en waar het maaisel wordt afgevoerd. Daarmee verschaalt de grond en wordt deze geschikt voor allerlei kruiden die minder hoge eisen stellen aan de bodem. Het gevolg is een grotere soortenrijkdom. En, als er meer verschillende plantensoorten groeien, komen er ook meer vlinders, zweefvliegen en andere insecten. Ook voor kleine zoogdieren zoals muizen, woelmuizen en mollen zijn soortenrijke weides belangrijk. Die veelheid aan soorten is goed voor kleine zangvogels en kleine roofvogels, zoals sperwer en torenvalk. Kortom, door extensief graslandbeheer neemt

Rupsmaaier met hakselaar in Polder Ten Kate. Hans Kruk

de soortenrijkdom toe. Of mooi gezegd, het is goed voor de biodiversiteit!

De grondsoort, het vochtgehalte en de mineralenrijkdom zijn allemaal factoren die invloed hebben op de soortensamenstelling. In de bloemrijke graslanden in boswachterij Ruinen komen we soorten tegen zoals grootbloemige muur, reukgras, pinksterbloem, brunel, schapenzuring, muizenoor en biggenkruid. Kom je in de

nattere gebieden van Polder Ten Kate, aan de voet van de Havelterberg, dan ziet zo'n weidegebied er al heel anders uit. Deze natte graslanden worden ook nog eens gevoed met kwelwater dat van grote diepte naar de oppervlakte wordt gestuwd. Het bevat kalk en verschillende soorten mineralen, waar allerlei zeldzame planten afhankelijk van zijn. Dit zijn geen bloemrijke graslanden, zoals hierboven beschreven, maar zogeheten

'natte schraallanden'. Door het maaibeheer van jaren zijn de voedingsstoffen (stikstof) uit de bodem verdwenen, en kunnen er zeldzame bloemen komen, zoals verschillende soorten orchideeën, ratelaar en dotterbloemen.

In deze percelen, waar tot ver in de zomer het water tot in het maaiveld staat, kunnen we niet met gewoon materieel maaien. Voor deze klus wordt een specialist ingehuurd. Het maaien gebeurt met rupsmaaiers. Voordat deze gespecialiseerde rupsmaaiers het land op kunnen, laten we eerst het waterpeil tijdelijk zakken. Als het net onder het maaiveld is, kan er worden begonnen. De eerste machine maait het gewas, terwijl de tweede machine het maaisel opraaft en hakselt. Het maaisel gaat naar boeren in de omgeving, om het organisch gehalte van de akkers mee te verbeteren. En, de weides wachten de winter en het volgend voorjaar af, om ten slotte in mei en juni weer bont te kleuren van orchideeën en dotterbloemen. ■

Hans Kruk,
boswachter Staatsbosbeheer